

Gezondheid!

EN VERDER

Gezond zijn is meer dan niet ziek zijn

Een einde aan kinderarbeid

Zeep

Exit corona, de tijd dringt

WSM MAGAZINE

14

TEAM SPIRIT

Modemerken, betaal jullie werkers! #payyourworkers

4

DOSSIER

Gezond zijn is meer dan niet ziek zijn.
In gesprek met CM in België
en GRAIM in Senegal.

10

BELGIË - SENEGAL

Hoe gezondheidsfondsen werken
aan meer gezondheid, voor iedereen

16

VIRTUEEL
REISVERSLAG

Exit corona! De tijd dringt. Met
getuigenissen uit India, Bolivia en Benin.

12

KORT
GEKNIPT

2021: Internationaal jaar
tegen kinderarbeid

22

UIT DE
KAST

Zeep

GEZONDHEID!

Een goede gezondheid! We zeggen het wanneer iemand niest en wensen het bij het begin van het nieuwe jaar. Als we maar gezond zijn, klinkt het als het tegenzit. Maar wat bedoelen we daar precies mee? Niet ziek zijn? Of is gezond zijn meer dan dat?

Gezond zijn is zo veel meer. Het is ook *niet eenzaam* zijn. Iets kunnen betekenen voor iemand anders. Rust vinden. Voor een deel hebben we onze gezondheid zelf in handen. Maar ook onze omgeving speelt een rol. En een treurig feit: te veel Belgen stellen noodzakelijke medische zorgen uit, omdat ze te duur zijn. In ons dossier lees je hoe de Christelijke Mutualiteit CM in België en gezondheidsfondsen in West- en Centraal-Afrika er alles aan doen om de gezondheidskloof te dichten. Want gezond zijn is een mensenrecht. (p. 4)

Soms maken het werk dat je doet en het loon dat je daarvoor krijgt je ziek. Kledingarbeidsters in Bangladesh bijvoorbeeld. (p. 14) Of kinderen. Arbeid tast hun lichamelijke en geestelijke gezondheid aan. (p. 13)

En dan is er natuurlijk het coronavirus. Al meer dan een jaar houdt het de wereld stevig in z'n greep. Voor WSM is de eerlijke en wereldwijde toegang tot vaccins en behandelingen een eerste vereiste. Lees over de uitdagingen in India, Bolivia en Benin. (p. 16)

Ook belangrijk voor onze gezondheid? Zeep! Zeep voorkomt de verspreiding van virussen en bacteriën, maar dat wist je natuurlijk al. Toch was men zich daar niet altijd van bewust. (p. 22)

Welkom in het WSM-magazine. Op jouw en op ieders gezondheid!

Jennifer en Katrien

GEZOND ZIJN IS ZO VEEL MEER DAN NIET ZIEK ZIJN

Wat hebben het Italiaanse Sardinië, het Nicoya-schiereiland in Costa Rica en Öland, Zuid-Småland en Noord-Oost-Skåne in Zweden met elkaar gemeen? Het zijn Blauwe Zones, plaatsen waar mensen langer, maar vooral gezonder en gelukkiger leven. Een uitbreiding van die Blauwe Zones is wat CM wil. Hoe ze dat voor elkaar willen krijgen? Twee sleutelbegrippen: *Health in all Policies* en *Positieve Gezondheid*. Ook de gezondheidsorganisaties waarmee CM en WSM samenwerken in West- en Centraal-Afrika, zien in *Health in all Policies* een hefboom voor verandering. Wij gingen in gesprek met Valérie Van Belle, van de dienst Internationale Samenwerking van CM, Steven De Groote, CM-netwerkcoördinator in de Vlaamse Ardennen en Diao Diop, genderverantwoordelijke bij gezondheidsorganisatie GRAIM in Senegal.

TEKST / Katrien Liebaut - FOTO'S / CM en WSM

Valérie, bij heel wat mensen doen de termen *Health in all Policies* en *Positieve Gezondheid* niet meteen een belletje rinkelen?

Valérie: 'Je kan het zo bekijken: *Health in all Policies* richt zich op het ruimere kader, op het collectieve. *Positieve Gezondheid* focust op het individu. Samen vormen ze de sleutel tot meer gezondheid.'

Eerst hebben we natuurlijk de basis nodig: een dokter in de buurt, een ziekenhuis, een ziektekostenverzekering. We moeten gezond leven, eten, bewegen. Maar, een gezonde publieke ruimte is van even groot belang. Er zijn heel wat factoren die bepalend zijn voor onze gezondheid: het verkeer, de plek waar we wonen, het milieu, de industrie, goed onderwijs ... Het creëren van dat kader vraagt inspanningen in openbare beleidsdomeinen. *Health in all Policies* is rekening houden met gezondheid in al die beleidsdomeinen. Het is het toepassen van een gezondheidstoets bij iedere beslissing.

Het is telkens opnieuw de vraag stellen: *Welk effect heeft deze maatregel, deze vergunning of dit besluit op de gezondheid van de bevolking?* Die gezondheidsreflex wil CM vanzelfsprekend maken, op alle niveaus.'

En *Positieve Gezondheid*?

Valérie: 'Waarom denk jij bij het woord gezondheid? De kans is groot dat de woorden *niet ziek zijn*, een dokter, medicijnen of het ziekenhuis spontaan bij je opkomen. Dat is logisch. In onze samenleving gaat de meeste aandacht naar klachten en gezondheidsproblemen en hoe we die kunnen fiksen.

Tegelijk stellen we vast dat ons gezondheidssysteem tegen de eigen grenzen aanbotst. We zien het letterlijk, aan het ontoereikende aantal ziekenhuisbedden op intensieve zorgen tijdens de pandemie. Maar de druk op het budget van volksgezondheid neemt al jaren toe. De groep langdurig zieken wordt groter.

>>

Steven De Groote: ‘Het succes van onze acties rond eenzaamheid legt belangrijke pijnpunten bloot, ze zijn een teken aan de wand dat het anders moet, dat er structureel iets moet veranderen. Eenzaamheid is een harde realiteit.’

>>

Meer en meer mensen kampen met obesitas, burn-out, diabetes, depressie We hebben een probleem. Een probleem dat ons dwingt anders naar gezondheid te gaan kijken.

Positieve Gezondheid kiest een andere invalshoek. Het accent ligt niet langer alleen op ziek zijn, maar op de mens in z'n geheel, op veerkracht en wat het leven betekenisvol maakt. Het fysieke functioneren, het mentale welzijn, of je je leven zinvol vindt en kwaliteitsvol, of je je rol in de samenleving zinvol vindt en hoe je dagelijks functioneert: al deze dimensies zijn bepalend voor je gezondheid. Ze verdienen dus meer aandacht in ons dagelijkse leven. Bekijk *Positieve Gezondheid* als een manier om ervoor te zorgen dat ieder mens over de nodige bagage beschikt om in alle opzichten gezond te blijven. Als gezondheidspromotor hebben wij daar een belangrijke rol in te spelen. Zo bouwen we aan meer levenskwaliteit voor iedereen.'

Steven, hoe past CM de twee concepten in haar werking toe?
Steven: 'In 2018 gaven we het startschot voor een grondige

koerswijziging. We evolueerden van *ziekenfonds* naar *gezondheidsfonds* en doopten onze CM-regiokantoren om tot gezondheidspunten. Daar draait alles om gezondheid, verbinding en welzijn. Veel aandacht gaat naar gezondheidspromotie en ziektepreventie. We organiseren infosessies over thema's als verslaving, gezonde voeding of beweging. Maar we gaan ook in gesprek met de mensen. We vragen hen wat gezond zijn voor hen betekent. Vaak zien we dat niet de klassieke gezondheids-thema's naar boven komen, maar eerder thema's zoals eenzaamheid, grenzen stellen of deelname aan de maatschappij. Onze gezondheids-punten willen bovenal gemeenschapscentra zijn. Plaatsen waar vrijwilligers van CM Gezonde Buurt, Zorgend vrijwilligerswerk, Kazou, Samana, Wiegwijs, Intersoc en OKRA samen kunnen komen. Zo richten we ons zo goed mogelijk op het sterker maken van ieder individu, via *Positieve Gezondheid*.

Als zorgverzekeraar blijft CM uiteraard verantwoordelijk voor de correcte terugbetaling van medische kosten. Maar we doen meer. Een team van juristen en artsen analyseert het Belgische gezondheidsbeleid en stelt verbeteringen voor. En alles kan beter: voor een langdurige ziekenhuisopname, krijgt de Belgische patiënt 77 procent van de kosten terug, terwijl het Europese gemiddelde op 93 procent ligt. Dat willen we graag zien veranderen.'

Vertel je wat meer over het werk van CM rond *Positieve Gezondheid* en *Health in all Policies*?
Steven: 'Ken je De drie mama's uit Deinze? Hun initiatief heeft heel wat teweeggebracht. Een drama bracht

hen samen, ze verloren hun zoon aan zelfdoding. Wist je dat zelfdoding doodsoorzaak nummer één is bij jonge mensen? Heel triest in een welvarend land als België.

De drie mama's klopten aan bij mijn collega in Deinze. Samen gingen ze op zoek naar manieren om mensen mentaal sterker te maken. Ze gingen in gesprek met het stadsbestuur, de middelbare scholen, de lokale jeugdorganisaties. Eén van de resultaten is de aanleg van een veerkrachtpad in het stadsbos. Via een uitgestippelde en begeleide wandeling krijg je tips over omgaan met negatieve gevoelens. Vrijwilligers begeleiden de wandelingen. Jeugdbewegingen gaan aan de slag met een module rond geestelijke gezondheid in hun basiscursussen voor monitoren. Dit toont voor mij duidelijk aan hoe *Positieve Gezondheid* en *Health in all Policies* elkaar aanvullen.

In de Vlaamse Ardennen werken we veel rond eenzaamheid. Ook nu de mensen gevaccineerd zijn. We zetten momenteel een koffie-aan-de-deuractie op. Iedereen doet mee: Ferm, OKRA, Samana, het lokale diensten-centrum, de dienst Welzijn van de gemeente, de Welzijnsschakels. Met beweging.net richten we ons tot gemeentebesturen. Hen vragen we om bij de opmaak van nieuwe beleidsplannen mensen die eenzaam zijn niet te vergeten. We gaan in dialoog over mobiliteit. Want als je slecht te been bent, zal men jou wellicht komen ophalen met een busje. Maar als je eenzaam bent? Eenzaamheid is een harde realiteit.

Tijdens de lockdowns lanceerden we kaartjesacties. Je kon bij CM wens-

kaartjes aanvragen waarop stond: *Ik heb je gemist. En zodra het kan, wil ik jou terugzien*. Binnen de drie weken bestelden 1.500 mensen een kaartje. Er was ook een doorgeefvaas. Het principe was: zorg zelf voor een vaas en een boeketje. Wij bezorgen jou een mooi kaartje met de boodschap: *Dit boeketje is voor jou, koop jij er binnenkort één voor iemand anders?* Ook hier waren de reacties talrijk.

Het succes van de acties legt belangrijke pijnpunten bloot, ze zijn een teken aan de wand dat het anders moet, dat er structureel iets moet veranderen.'

Valérie, zet CM zich ook over de grenzen heen in voor *Health in all Policies*?
Valérie: 'Inderdaad, die inzet wordt duidelijk in ons werk rond internationale handelsakkoorden. Dit soort akkoorden bepaalt sterk onze levens en wat in onze winkelrekken ligt. Ze kennen een verpletterende macht toe aan grote internationale bedrijven en houden (te) weinig rekening met de mensen en hun gezondheid, of met de planeet. CM is lid van het Platform voor Duurzame Handel. Daar volgen we alles wat internationale handelsakkoorden betreft op de voet. We brengen onze stem uit en proberen onze leden te informeren.

Vandaag verzetten we ons, samen met WSM, tegen de uitbreiding van het Internationaal Energie-akkoord. Dat akkoord heeft de kracht om alles wat op nationaal vlak wordt bereikt in de strijd tegen klimaatverandering, teniet te doen. Een bedrijf als Shell kan dankzij dit verdrag overheden voor de rechtbank dagen en miljoenen dollars schadevergoeding eisen, wanneer die beslist om de fossiele

brandstoffenproductie aan banden te leggen. Het energiehandelsverdrag wordt hier al vaak als wapen gebruikt en wil zich nu ook installeren in een aantal Afrikaanse landen. Dat zou een ramp zijn, zowel voor de bevolking van die landen als voor het klimaat. Ook dat is *Health in all Policies*.'

Hoe kan het toezien op gezondheid in alle beleidsdomeinen op andere plaatsen in de wereld het verschil maken?
Valérie: 'Infectieziekten zijn een goed voorbeeld. Neem bijvoorbeeld cholera in een land als de D.R. Congo. Om een einde te maken aan deze ziekte, is het belangrijk mensen te informeren over de risico's voor besmetting. Maar minstens even belangrijk zijn goede sanitaire voorzieningen en rioleringen, ruimtelijke ordening dus, een gezond kader.

Gezonde voeding is een tweede voorbeeld. Wanneer lonen te laag zijn om gezonde voeding te kopen en het enige betaalbare voedsel industrieel bereid werd met de goedkoopste en minst gezonde ingrediënten, dan is het moeilijk om aandoeningen als diabetes of obesitas te bestrijden. Als internationale handelsverdragen er dan nog eens voor zorgen dat nationale regels over het gebruik van schadelijke stoffen makkelijk kunnen genegeerd worden, dan wordt het pas echt moeilijk om te waken over

de volksgezondheid. Sensibilisering over gezonde voeding is noodzakelijk. Gezondheid meenemen in iedere politieke beslissing gelinkt aan lonen, landbouw en voedselproductie is van even groot belang.

Covid-19 legt dan weer de link naar onze groene ruimte - onze fauna en flora - en hoe belangrijk het is om die te beschermen. Als onze groene ruimte steeds kleiner wordt, dan stijgt de kans dat virussen van dieren op mensen worden overgedragen.'

Is *Health in all Policies* dan iets wat vooral in andere continenten moet gebeuren?
Valérie: 'Het toezien op *gezondheid in alle politieke beleidsdomeinen* is absoluut niet iets van hier of van ginder, of van rijk of arm. We hebben er allemaal belang bij dat ieder mens op deze planeet in gezonde omstandigheden kan leven.

Er zijn zoveel dingen die een grote invloed hebben op ieders gezondheid: oorlog en geweld, een radioactieve wolk ... Ook de klimaatverandering bewijst duidelijk hoe alles aan elkaar gelinkt is. Niet alleen maakt een opwarmende planeet de mensen ziek. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zou de klimaatverandering vanaf 2030 elk jaar 250.000 supplementaire sterfgevallen kunnen veroorzaken, als gevolg van ondervoeding, malaria, diarree en hittegolven.

Joepie, je kreeg ze ... de doorgeefvaas

Hoe werkt dit?

1. Jij krijgt dit boeketje bloemen, zomaar.
2. Geniet van dit mooie boekje!
3. Uitgebloeid? Vul de vaas met nieuwe bloemen. En verras er op jouw beurt iemand anders mee!
4. Zo maak jij opnieuw iemand blij!! Zo simpel en zo lief, een leuke attentie 'om door te geven'.

Want geven is zo plezant!

Post een foto van je vaas, deel ze op www.facebook.com/gezondebuurt. De kans is groot dat je daar ook kan zien welke weg ze verder aflegt!

Dit kaartje niet verwijderen alstublieft.

Gezonde buurt
samen met

Valérie Van Belle: ‘Eén van de meest essentiële voorwaarden voor gezondheid is de garantie over een inkomen te beschikken op alle momenten in het leven, dus ook wanneer je niet kan werken. Die inzet voor een basisgezondheidszorg en sociale bescherming zal de komende jaren de hoogste prioriteit blijven.’

>> De gezondheidskosten die rechtstreeks voortvloeien uit de klimaatverandering worden voor 2030 geraamd op twee tot vier miljard dollar per jaar.

Nog een voorbeeld: de export van onze oude auto's naar het Afrikaanse continent. De luchtvervuiling in een land als Benin is twintig tot dertig keer erger dan hier. Voor een deel omdat men er rondrijdt in onze afgedankte wagens. Gezondheid meenemen in alle beleidsdomeinen, wereldwijd, kan een einde maken aan dat slagveld dat wij, al dan niet bewust, veroorzaken. Voor gezondheid voor iedereen, moet iedereen veranderen, ook wij.'

Waarop zullen de gezondheidsorganisaties in West- en Centraal-Afrika de volgende jaren inzetten?

Valérie: 'De organisaties waarmee CM en WSM samenwerken bouwen aan een basisgezondheidsinfrastructuur. Ze richten gezondheidsfondsen op, ze doen aan gezondheidspromotie en organiseren preventiecampagnes. Via politiek lobbywerk werken ze mee aan de uitbouw van nationale systemen van sociale bescherming. Eén van de meest essentiële voorwaarden voor gezondheid is de garantie over een inkomen te beschikken op alle momenten in het leven, dus ook wanneer je niet kan werken. Die inzet voor een basisgezondheidszorg en sociale bescherming zal de komende jaren de hoogste prioriteit blijven.

Maar overal ter wereld leeft het bewustzijn dat een goede gezondheid van vele externe factoren afhankelijk is. *Vertel mij waar je leeft; dan vertel ik je waaraan je lijdt: zo* verwoordde Koto Yerima het, de voorzitter van de mutualiteitsorganisatie APROSOC in Benin. Want hoe kan je genezen, als wat jou ziek maakt het water of de lucht is, op de plaats waar je leeft? Als daar niets aan verandert, kunnen zelfs honderd dokters jou niet beter maken. De komende vijf jaar zullen de organisaties in het netwerk van WSM daarom de nood aan gezondheid in alle politieke beleidsdomeinen sterker gaan benadrukken. Geen koerswijziging, maar een verderzetting en een uitbreiding van bestaande inspanningen.'

Kan je een voorbeeld geven van wat die inspanningen op dit ogenblik precies zijn?

Valérie: 'Er zijn heel wat initiatieven. En vele daarvan zijn gelinkt aan *Positieve Gezondheid*, al wordt dat niet expliciet zo benoemd. Er zijn de sensibiliseringscampagnes over luchtvervuiling, afvalverbranding, het gebruik van pesticiden, De preven-

tielcampagnes over ziekten als malaria, hiv, Covid-19 Gezondheidspromotie rond gezonde voeding. Maar ook de sessies over mentaal welzijn, verbondenheid, de rol in de gemeenschap. En het werk rond de oprichting van coöperaties die de leden bestaanszekerheid en een hoger inkomen opleveren.

Ken je de coöperatie Gafreh in Burkina Faso? Het is een groep van vrouwen die, ondersteund door het plaatselijke gezondheidsfonds, de zorg voor het leefmilieu aan een economische activiteit verbindt. Van plastic afval maken ze draagtassen en andere gebruiksvoorwerpen, die ze te koop aanbieden. Gezondheidsmutualiteiten werken ook rond agro-ecologie en voedselsoevereiniteit, ze promoten de aanplanting van bomen zoals de voedzame Moringa. Dit soort initiatieven zullen in de toekomst meer aandacht en ruimte krijgen.

Om ervoor te zorgen dat gezondheid in alle politieke beleidsdomeinen wordt opgenomen, kunnen de door WSM gelanceerde INSP!R-netwerken het verschil maken. Want als mutualiteiten de krachten bundelen met vakbonden, vrouwen-, jongeren- en mensenrechtenorganisaties en ze samen verandering afdwingen bij overheden en bedrijven, hebben ze de kracht om stappen vooruit te zetten.'

DOOR DE BRIL VAN DIAO DIOP
GENDERVERANTWOORDELIJKE
BIJ GRAIM SENEGAL

'Het belangrijkste probleem in Senegal is op dit ogenblik het ontbreken van sociale bescherming. Dat realiseren is prioriteit nummer één. Tachtig procent van de Senegalese werknemers werken informeel. Zij beleven hun oude dag in onzekere omstandigheden, zonder pensioen. Wat mijn land nodig heeft zijn sociale beschermingsstelsels voor alle werknemers en hun gezinnen.'

Onderlinge ziektekostenverzekeringen, gemeenschapsorganisaties en gezondheidsfondsen die dicht bij de mensen staan, kunnen aan deze uitdaging bijdragen. Zij zorgen voor bewustwording, verlenen gezondheidszorgen, zorgen voor sociale uitkeringen en diensten zoals begrafenissen, doopsels en huwelijken. Ze werken ook samen met de sociale diensten van de overheid.

Maar om sociale bescherming voor iedereen te realiseren, moeten gezondheidsfondsen hun vermogen om invloed uit te oefenen versterken, partners zoeken, banden smeden. Zodra dat is bereikt, kunnen ze hun initiatieven als voorbeeld gebruiken bij de onderhandelingen voor sociale bescherming. Gezondheid meenemen in alle beleidsbeslissingen is voor mij in de eerste plaats: het ontwikkelen van een door de overheid georganiseerd systeem voor sociale zekerheid, voor iedereen!'

ENKELE VAN ONZE INITIATIEVEN

'Naast zorgverlening ontwikkelen wij activiteiten gericht op ziektepreventie. We verdelen geïmpregneerde muskietennetten, alcoholgel en mondkapjes. We bespreken de gevolgen van milieuvervuiling op de gezondheid. Die voorlichting zorgt ervoor dat mensen meer rekening gaan houden met het milieu en de klimaatverandering.

Een tijd terug lanceerden we een campagne rond reproductieve gezondheid. Wij informeren onze mutualisten en zij benaderen op hun beurt de bevolking. Ze doen dat via sociale media, lezingen en radioprogramma's. Wie lid wordt van één van onze gezondheidsfondsen, kan rekenen op een terugbetaling van pre- en postnatale zorgen, voorbehoedsmiddelen en de kosten van de bevalling in onze faciliteiten. Onze campagne leidde tot een betere kennis én een betere gezondheid. Tegelijk stelden we vast dat meer mensen zich aansloten bij onze mutualiteiten. Een succesverhaal waar we trots op zijn!'

De gezondheidsorganisatie GRAIM (Groupe de Recherche et d'Appui aux Initiatives Mutualistes) ondersteunt en lanceert gezondheidsmutualiteiten in Senegal. Door zo veel mogelijk leden aan te sluiten, kunnen mutualiteiten betaalbare zorgen verlenen. Ze zetten gezondheidsposten op, organiseren vormingen en verschaffen kleine leningen, zo kunnen mensen een eigen onderneming opstarten.

LEESTIPS

- Mensenmaat – een pleidooi voor imperfectie - Luc Van Gorp
- The spirit level, how economic inequalities harm society – Kate Pickett & Wilkinson Richard

Sinds vele jaren engageren CM en WSM zich financieel en inhoudelijk voor gezondheidsorganisaties in West- en Centraal-Afrika. Die bouwen solidaire fondsen uit, werken aan betaalbare en degelijke zorgen voor zoveel mogelijk mensen en dwingen de uitbouw van duurzame systemen voor sociale bescherming in hun landen af.

GEZONDHEIDSFONDS

TEKST / Katrien Liebaut - FOTO'S / Foto Steven: Bart Verhelst, Foto Dia: Valérie Van Belle

BELGIË

‘DE GEZONDHEIDSKLOOF DICHTEN
IS ONS DOEL’

‘Wist je dat nog steeds bijna zeven procent van de bevolking met een lager inkomen de weg naar medische zorgen niet vindt? Nog steeds zijn er mensen die noodzakelijke medische ingrepen niet laten uitvoeren, omdat ze te duur zijn. Wist je dat, ondanks de volledige terugbetaling van mondzorg en tandhygiëne tot de leeftijd van achttien, het vooral de mensen met hogere lonen zijn die hiermee bereikt worden? Daar moet iets aan veranderen.

En daar zet CM de schouders onder. Voor iedereen! Ongeacht de mutualiteit waarbij je aangesloten bent. Meer acties voor gezondheid. Meer beweging voor gezondheid. Gezondheid ruimer benaderen. Luisteren naar de mensen, in plaats van over hen te praten. Partners zoeken om te wegen op het beleid en structureel iets te veranderen, op alle niveaus. Want gezondheid is een basisrecht en zoveel meer dan niet ziek zijn.’

Steven De Groot, netwerkcoördinator CM, Zone Vlaamse Ardennen

SENEGAL

‘SENEGAL HEEFT SOCIALE
BESCHERMINGSSYSTEMEN NODIG,
VOOR ALLE WERKNEMERS ÉN HUN
FAMILIES’

‘Tachtig procent van de Senegalese werknemers werken informeel, zonder enige vorm van sociale bijdrage. Met wat ze verdienen komen ze maar net rond. Geen inkomen, wanneer ze ziek zijn. Hun oude dag beleven ze in onzekere omstandigheden, zonder pensioen.

Wat mijn land nodig heeft zijn sociale beschermingsstelsels. Onze gezondheidsfondsen bieden bescherming. Maar om sociale bescherming voor iedereen te realiseren, moeten gezondheidsfondsen hun vermogen om invloed uit te oefenen versterken en banden smeden met partners. Alleen samen kunnen we sociale beschermingssystemen afdwingen.’

Dia Diop, genderverantwoordelijke bij GRAIM, gezondheidsorganisatie in Senegal

TEKST / Loïs Savat, Katrien Liebaut, Jennifer Van Driessche - FOTO'S / WSM, Kristof Vadino, Jay Poudyal (foto Rekha Mangta)

HERBEKIJK

ONLINE PANELGESPREK

ACHT JAAR NA RANA PLAZA

Na de instorting van het Rana Plaza-complex in 2013 klonk de internationale roep voor betere arbeidsomstandigheden in de kledingindustrie luid. Acht jaar later blikt journaliste Sarah Vandoorne terug. Samen met WSM-regioverantwoordelijke Zofia Mezeyova, regisseuse Rubaiyat Hossain en CSR-manager bij JBC Valerie Geluykens zoekt ze naar antwoorden. Welke stappen werden de voorbije jaren gezet? Welke lessen trok de sector uit de ramp? Waar zitten de pijnpunten? Wie behartigt de belangen van de arbeiders? Dit panelgesprek werd georganiseerd naar aanleiding van het Filmfestival MOOOV. Herbekijk het boeiende gesprek via www.wsm.be

WSM PRESENTEERT: SUMMER HOMERUN 2021
BEWEEG VOOR GEZONDHEID!

Trek tussen juni en september je wandel- of loopschoenen aan, hijs je sportbenen in die fietsbroek, beweeg voor WSM en laat je sponsoren. Da's goed voor jouw gezondheid én die van vele anderen.

Een bekwame dokter in de buurt, degelijk en betaalbaar medisch advies, een coronavaccin. Dat verdient toch ieder mens? Meer nog, het is gewoon een basisrecht. Een recht waar WSM voluit voor gaat, elke dag opnieuw, samen met bijna honderd organisaties in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en België. **Doe je mee?**

Dat is eenvoudig

- Bedenk een individuele sportieve uitdaging of verzamel een team en zet samen jullie beste sportprestatie neer.

- Surf naar acties.wsm.be en maak je eigen actie aan.
- Deel je actie bij zoveel mogelijk vrienden en laat je sponsoren, voor gezondheid!

Wij leggen jou in de watten

We schenken jou en iedereen van je team een fantastisch comfortabel, ethisch geproduceerd sportshirt, ideaal voor nog vele fijne toekomstige sportuitdagingen.

Voor een gift vanaf 40 euro, krijgen je sponsors een fiscaal attest dat recht geeft op belastingvermindering.

12 JUNI:
WERELDDAG TEGEN
KINDERARBEID

Wereldwijd moeten meer dan 150 miljoen kinderen werken. Bijna de helft daarvan werkt in gevaarlijke omstandigheden. Door de pandemie zou dat aantal nog toenemen. Hallucinante cijfers toch? De Verenigde Naties (V.N.) riepen 2021 terecht uit tot het Jaar voor de Uitbanning van Kinderarbeid. De strijd tegen kinderarbeid blijft onlosmakelijk deel uitmaken van onze inzet voor waardig werk en sociale bescherming. Een verhaal uit Nepal lees je hiernaast. >>

MAAK WERK VAN
VERPLICHTE KETENZORG!

Brussel, 24 april 2021. Het belgerinkel van vijftig fietsende actievoerders klonk helder in de straten van onze hoofdstad. De Schone Kleren Campagne, achACT, vakbonden en andere maatschappelijke organisaties uit het Schone Kleren-netwerk voerden er samen actie, ter nagedachtenis van de vele slachtoffers van de Rana Plaza-ramp. Hun eis: politici, maak werk van verplichte ketenzorg, wetgeving die bedrijven verplicht mensenrechten en milieunormen te respecteren, in de hele waardeketen. Meer lezen? Beleidsmedewerkers Laura Eliaerts van ACV-CSC en Santiago Fischer van WSM publiceerden een scherpe opinie in Knack Trends.

Scan de QR-code om het artikel te lezen.

VERHALEN UIT NEPAL

EEN GETUIGENIS VAN REKHA MANGTA EN SUMIKSHYA KHADKA

Rekha Mangta: 'Mijn zus trok me haar kleren aan en nam me mee naar het werk. Het was een trucje om me ouder te laten lijken. Wie er te jong uitzag, namen ze niet aan. Ik neem het haar niet kwalijk. Ik weet dat ze me liet werken om de schuld te betalen die mijn vader ons naliet na zijn dood.'

Naar school gaan was een droom ... Maar als je een lege maag hebt, kun je alleen maar aan eten denken. Dus werkte ik. Op blote voeten. Soms verkocht ik groente, soms delfde ik stenen, soms waste ik af, soms sjouwde ik materialen.

We doen ons best om te overleven. Ze zeggen dat verandering langzaam gaat, maar ik had nooit gedacht dat het zo langzaam zou gaan.'

Sumikshya Khadka: 'De minderjarige Rekha Mangta plaatste deze getuigenis op de Facebook-pagina Nepal Stories. Haar verhaal weerspiegelt de realiteit van vijftien procent van de kinderen in Nepal.'

Toch blijkt uit een recent verslag van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) dat er vooruitgang is geboekt. Het aantal kind-arbeiders in ons land daalde van 1,6 miljoen in 2008 tot 1,1 miljoen in 2021. De vele inspanningen en interventies om een einde te maken aan kinderarbeid werpen hun vruchten af. Maar we mogen niet juichen. De cijfers dreigen weer te gaan stijgen, als gevolg van de huidige economische crisis.

Armoede, discriminatie en gezinsproblemen zijn in Nepal de bekendste oorzaken van kinderarbeid. De gevolgen zijn verwoestend voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid. Kinderarbeid leidt tot vroegtijdige huwelijken en kansarmoede. Een einde maken aan kinderarbeid is niet alleen belangrijk om de rechten van kwetsbare kinderen te beschermen, maar ook om de vicieuze cirkel van armoede en ongelijkheid te doorbreken.

Was augustus 2020 het kantelpunt? Voor het eerst in de geschiedenis van de IAO bekrachtigden alle lidstaten een conventie tegen de ergste vormen van kinderarbeid. Dit universele kader staat toe om landen, zoals het onze, op de vinger te tikken. De regering van Nepal voert momenteel een tweede nationaal plan uit om kinderarbeid te bannen. Wij zetten door en blijven waakzaam toekijken. **Kinderarbeid verdient geen plaats in onze samenleving.'**

Sumikshya Khadka werkt voor jongerenorganisatie Jagriti Child and Youth Concern Nepal (JCYN). JCYN is lid van het Nepalese Netwerk voor Sociale en Burgerlijke Bescherming (SPCSN), een organisatie waarmee WSM samenwerkt.

#PayYour-Workers.
Het is de
hoogste tijd.

Door Covid-19 kelderde in 2020 de kledingverkoop. De gevolgen daarvan laten zich pijnlijk voelen. Eén op de tien Aziatische kledingarbeid(st)ers is werkloos. Miljoenen lopen het risico te worden ontslagen. Evenzoveel mensen ontvangen al maandenlang geen (volledig) loon. Uit een bevraging blijkt dat zeven op de tien arbeidsters de voorbije maanden geld moest lenen om eten te kopen. Dat ze bijna dagelijks een maaltijd overslaan. Dat het worstelen is om aan groente of vlees voor het gezin te geraken. Alleen al voor de eerste maanden van de pandemie zouden kledingbedrijven naar schatting tussen de 2,7 en 4,9 miljard euro aan achterstallige lonen aan hun personeel verschuldigd zijn. Slecht tien eurocent per T-shirt. Zoveel zou het de modemerken kosten om ervoor te zorgen dat kledingarbeidsters deze pandemie overleven.

Het is de hoogste tijd. Modemerken, betaal jullie werkers!
Teken de petitie op payyourworkers.org/nld

Een initiatief van de Schone Kleren Campagne, Achact en het internationale netwerk voor Schone Kleren.

EXIT CORONA! DE TIJD DRINGT ...

WSM steunt het Europees burgerinitiatief No Profit on Pandemic, dat meer dan 300 organisaties in Europa verenigt, waaronder 50 in België*. Het doel is de Europese Commissie te overtuigen van de noodzaak om patenten op behandelingen en vaccins tegen Covid-19 tijdelijk op te heffen. 'Geen wondermiddel, wel een eerste en broodnodige stap om uit deze pandemie te geraken', zegt Katrien Verwimp, hoofd van de Studie- en Beleidsdienst WSM.

Mei 2021

Allahabad, Uttar Pradesh, India,
Moti Lal Nehru Medical College.
In de wachtrij voor een eerste dosis
van het Covax-vaccin.

*Organisaties in België die het Europees burgerinitiatief No Profit On Pandemic onderschrijven: WSM, CM, beweging.net, ACV Vlaams, femma Wereldvrouwen, Kazou, kwb, OKRA, 11.11.11 en vele anderen.

Elise Deroitte - CM: ‘Kennis delen zal onderzoek en innovatie bevorderen. Zonder patenten kunnen de vaccins op meer plaatsen vervaardigd worden. Zo kan er meer, sneller én goedkoper worden geproduceerd en gevaccineerd.’

Als een sneltrein blijft het coronavirus door de wereld razen. Vaccins kwamen er sneller dan verwacht, maar een heikel punt is de productie. Die hapert, waardoor vaccinnationalisme de kop op stak: elk land dat het zich kan veroorloven, reserveerde zoveel mogelijk vaccins, tot vijf keer meer dan nodig. Meteen strandde de oorspronkelijke strategie van de Wereldgezondheidsorganisatie om op wereldschaal eerst gezondheidspersoneel en risicogroepen te vaccineren. Lage- en middeninkomenslanden blijven in de wachtrij tot 2023, of zelfs nog langer.

KORTZICHTIG

Deze vaccinongelijkheid is meer dan een morele kwestie, gelijke en universele toegang tot vaccins is een absolute noodzaak om het virus te verslaan. Wat in Brazilië en India gebeurt, illustreert dit pijnlijk. Het virus blijft circuleren en krijgt zo de kans te muteren. Een bedreiging voor de hele wereldbevolking. Het is dus kortzichtig om vaccinatie op het niveau van België of Europa te bekijken, we zullen pas veilig en gezond zijn als iedereen dat is.

PUBLIEK GOED

Prominente instellingen zoals de Verenigde Naties (VN) pleiten er sinds het begin van de pandemie voor om van de vaccins een globaal publiek goed te maken. Elise Deroitte, directeur Studiedienst CM, vindt dat een goed idee: ‘De farmasector is weinig transparant en winst maken primeert er op de volksgezondheid. De vaccins werden nochtans ontwikkeld en geproduceerd dankzij veel publiek geld. Tijdens een pandemie is het maar logisch dat individuele of commerciële belangen opzij worden geschoven.’ Toch wegen vandaag die commerciële

belangen door. In oktober 2020 stelden India en Zuid-Afrika aan de Wereldhandelsorganisatie voor om de intellectuele-eigendomsrechten op vaccins en behandelingen tegen Covid-19 op te schorten. Elise: ‘Kennis delen zal onderzoek en innovatie bevorderen. Zonder patenten kunnen de vaccins op meer plaatsen vervaardigd worden. Zo kan er meer, sneller én goedkoper worden geproduceerd en gevaccineerd. Een goede zaak voor de volksgezondheid. Het gebeurde eerder al voor het poliovaccin en hiv-medicatie.’ Dit voorstel, door zowat honderd landen gesteund, werd verworpen door de landen waar veel farmaceutische bedrijven - met hun patenten - gevestigd zijn. Wellicht zijn zij bang dat dit de deur zou openen naar grotere ingrepen op hun winstmodel. Het gaat onder meer over de Europese Unie, het Verenigd Koninkrijk, Israël, Brazilië ...

COVAX

In april 2020, lang voor de vaccins er waren, startte een ambitieus plan in de schoot van de VN: Covax, de grootste vaccinaankoop en -distributie ooit, om zo de hele wereld tegen Covid-19 te vaccineren. Katrien Verwimp: ‘Concreet wil Covax tegen eind 2021 twee miljard doses verdelen in lage- en middeninkomenslanden. Zolang er niet massaal meer vaccins worden geproduceerd, blijft Covax gedoemd te mislukken. Nu bedraagt de vaccinatiegraad in pakweg D.R. Congo twee procent van de 91 miljoen inwoners. Uitzicht op een voldoende hoge vaccinatiegraad is er niet. De tijdelijke opheffing van patenten is een eerste en broodnodige stap om de productie te verhogen en toegang tot vaccins en behandelingen op middellange termijn te garanderen. De kans is immers reëel dat een extra

dosis of een nieuw vaccin nodig zijn om ons te beschermen tegen nieuwe varianten.’

INSPIR

De kwestie van de vaccinongelijkheid komt ook aan bod in de INSP!R-netwerken, de internationale netwerken voor het recht op sociale bescherming (International Network for Social Protection Rights). Daarin verenigen de sociale bewegingen waarmee WSM in Afrika, Azië en Latijns-Amerika én in België samenwerkt zich per continent. Ze wisselen er kennis uit en ondernemen samen acties om de sociale bescherming in hun land te versterken. Allemaal samen vormen ze het grote internationale INSP!R. Over de vaccinongelijkheid zeggen de INSP!R-netwerken: ‘Door kennis te delen, kunnen landen beter het hoofd bieden aan pandemieën. De lokale productie van vaccins en geneesmiddelen versterkt de gezondheidszorg en laat toe beter in te spelen op lokale varianten. Het is ook een stimulans voor de economie en werkgelegenheid.’ Vanuit die visie ondernemen de INSP!R-netwerken acties om op diverse niveaus te wegen op het beleid. Het probleem van de pandemie wordt er ook in een breder kader bekeken. Want een gezonde omgeving vormt de basis voor een gezond leven. Goede en toegankelijke gezondheidszorg, een degelijke sociale bescherming, respect voor onze planeet ... het zijn maar enkele aspecten van die gezonde omgeving. Willen we pandemieën voorkomen, dan moeten we daar nog meer werk van maken.

LUC VAN GORP

Luc Van Gorp, voorzitter CM: ‘Of je nu in België woont, in India of in Congo, iedereen heeft recht op een vaccin. Met een beetje goede wil, ligt de oplossing voor het grijpen. Laat farmabedrijven hun technologie delen en we kunnen op veel grotere schaal beginnen produceren. Ook in landen die vandaag nog geen toegang hebben tot het vaccin. Vergeet niet dat die farmabedrijven miljoenen euro’s belastinggeld kregen toegestopt om vaccins te ontwikkelen. Het vaccin is dan ook van ons allemaal. Wij allemaal moeten de spelregels bepalen, niet enkel de farmabedrijven.’

IEDEREEN VERDIENT BESCHERMING TEGEN COVID-19 EN JIJ KAN DAARBIJ HELPEN

DE ONTWIKKELING VAN DE VACCINS GEBEURT DANKZIJ GROTE SOMMEN PUBLIEK GELD

TOCH BEZITZEN FARMACEUTISCHE BEDRIJVEN PATENTEN

DAARDOOR: TE WEINIG VACCINS VOOR HELE WERELD-BEVOLKING VACCINS ZIJN DUUR

ZIJ HEBBEN DE PRODUCTIE IN HANDEN EN ZIJ BEPALEN DE PRIJS

VOORSTEL: TIJDELIJK OPHEFFEN PATENTEN OOK GEBEURD MET POLIOVACCIN EN HIV-MEDICATIE

GEVOLG: MEER VACCINS, GOEDKOPERE VACCINS

MAAR: ONDER ANDERE DE EUROPESE UNIE HOUDT DIT VOORSTEL TEGEN

NIET AKKOORD

BURGERINITIATIEF: 1 MILJOEN HANDTEKENINGEN ZODAT EUROPESE COMMISSIE DIT OPNIEUW MOET BESPREKEN

ONDERTEKEN OP [NOPROFITONPANDEMIC.EU/NL](https://noprofitonpandemic.eu/nl)

WANT NIEMAND IS VEILIG TOT IEDEREEN VEILIG IS

Katrien Verwimp WSM: ‘Veel kostbare tijd ging verloren, maar als de Wereldhandelsorganisatie de patenten opschort, opent dit nieuwe mogelijkheden om de pandemie te overwinnen, bij ons, maar ook in lage- en middeninkomenslanden.’

HET GEWONE VOLK BETAALT DE PRIJS

Ondertussen is het duidelijk dat de pandemie, naast de gevolgen op vlak van gezondheid, een zwaar economisch en sociaal effect heeft op lage- en middeninkomenslanden. Voor meer informatie trokken we (virtueel) naar India, Bolivia en Benin.

India - L.A. Samy staat aan het hoofd van AREDS: ‘De Indiase overheid draalde om de twijfels over de werkzaamheid en de veiligheid van de vaccins weg te nemen. En toen de mensen eenmaal de noodzaak van het vaccin inzagen, waren er geen. In India geproduceerde vaccins vonden de weg naar het buitenland ten koste van de lokale vraag. Dat droeg bij aan de huidige situatie: India is op dit ogenblik (medio mei) de hotspot van de pandemie. Het gewone volk betaalt de prijs voor de fouten van de regering. Wij springen bij waar we kunnen en we blijven druk uitoefenen op de regering. Deze derde epidemiegolf dreigt een reservoir te worden voor nieuwe en moeilijk onder controle te houden varianten.’

AREDS (Association of Rural Education and Development Service) bouwt in Karur, Tamil Nadu, aan rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid, samen met mensen op het platteland, vooral vrouwen, kinderen en Dalits, een gediscrimineerde kaste.

Bolivia - Gabriela Prudencio (Gregoria Apaza): ‘Bolivia is voorstander van het opheffen van de patenten op covidvaccins. Het land heeft weinig macht en middelen om vaccins te kopen. Dat laat zich voelen, slechts twee procent van de bevolking kreeg al een vaccin. Voor de vaccinatie worden brigades opgezet tot in de verste

uithoeken van het land. Daarvoor werken gezondheidsdiensten en universiteiten samen. Maar voorlopig blijft het vooral wachten op vaccins. De overheid belooft dat vaccinatie voor heel de bevolking gratis zal zijn. Wij kijken uit naar de concrete aanpak. Onze bezorgdheid gaat uit naar informele werknemers en mensen zonder ziekteverzekering. Zij mogen niet vergeten worden.’

Vrouwenorganisatie Gregoria Apaza bestrijdt de ongelijkheden die vrouwen treffen, door burgeracties, vorming, productontwikkeling en werk enz.

Benin - Aboubakar Koto Yerima (APROSOC): ‘Benin kent een beperkt aantal besmettingen en sterfgevallen. De gevolgen van Covid-19 laten zich vooral op economisch en sociaal vlak voelen. De overheid nam strenge maatregelen, met verbod op samenkomsten, markten en openbaar vervoer. Sommige gebieden werden geïsoleerd. Landbouwers en informele arbeiders, de meerderheid van de werknemers in dit land, kampen daardoor met ernstige inkomensverliezen. De sociale maatregelen kunnen dit niet compenseren. Het land heeft er ook de middelen niet voor. Om Covid-19 te bestrijden, worden de plaatselijke autoriteiten ingeschakeld, maar zij beschikken over onvoldoende logistieke middelen. Veel aandacht gaat naar de basisaanbevelingen rond hygiëne. We hopen dat die bewustmaking een blijvend effect zal hebben. De mensen worden ook aangemoedigd om de plaatselijke gezondheidscentra te blijven raadplegen, ondanks de angst voor Covid-19.’

APROSOC werkt aan toegang tot goede gezondheidszorg voor ieder-

een. Bewustmaking en preventie door educatieve workshops over hygiëne, gezondheid, malaria en hiv maken daar deel van uit.

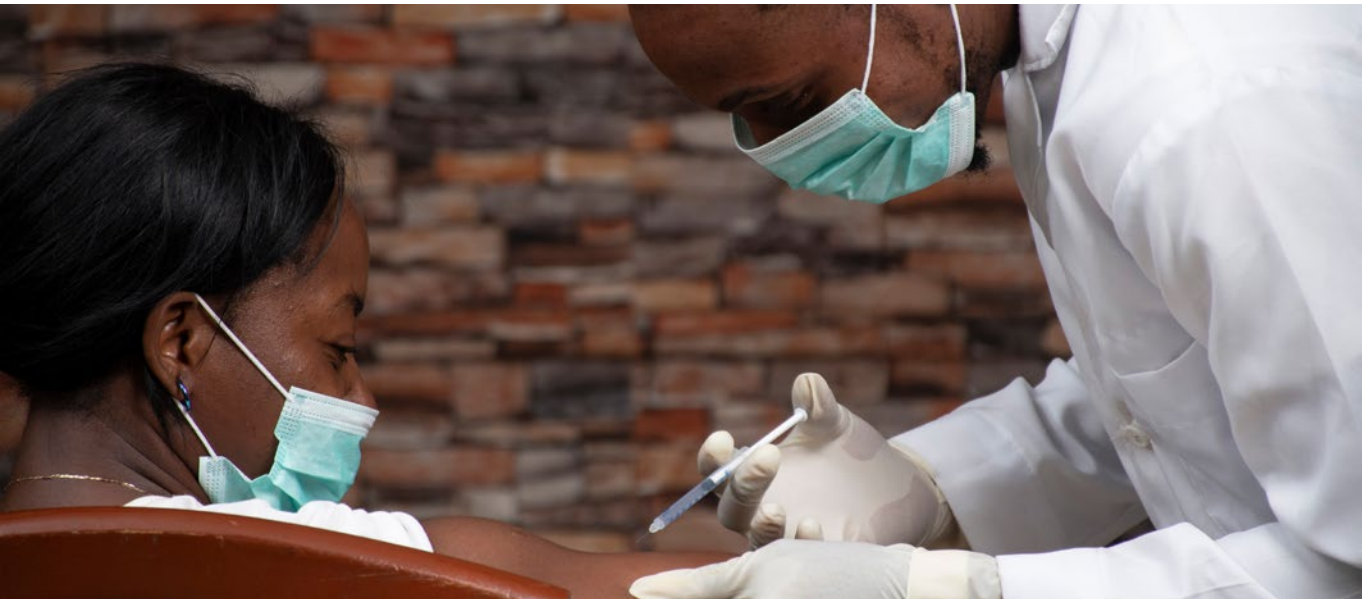
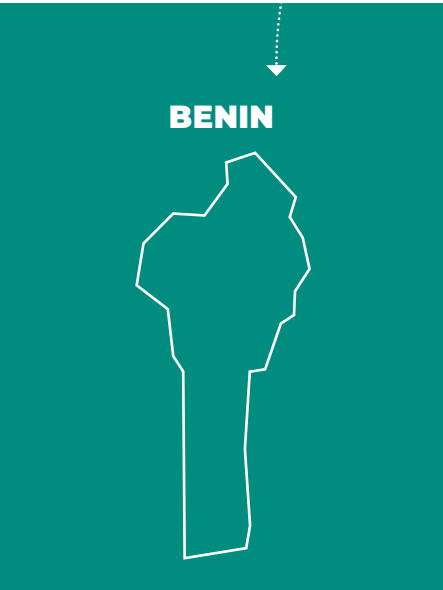
KOSTBARE TIJD

De tijd dringt. Tedros Ghebreyesus, hoofd van de Wereldgezondheidsorganisatie, vindt er geen doekjes om: ‘In veel landen zijn jonge, gezonde mensen met een laag ziekterisico al gevaccineerd. Dat is ten koste van het leven van gezondheidswerkers en risicogroepen in andere landen.’ Door de dramatische ontwikkelingen in India, hebben de Verenigde Staten zich voor het opheffen van de patenten op vaccins tegen Covid-19 uitgesproken. De Europese Unie is bereid de discussie te heropenen. Katrien Verwimp: ‘Veel kostbare tijd ging verloren, maar als de Wereldhandelsorganisatie de patenten opschort, opent dit nieuwe mogelijkheden om de pandemie te overwinnen, bij ons, maar ook in lage- en middeninkomenslanden. Vanuit WSM en samen met vele sociale organisaties in België en in de wereld, blijven wij alles op alles zetten om op dat debat te wegen.’

EUROPEES BURGERINITIATIEF NO PROFIT ON PANDEMIC

Met één miljoen handtekeningen van Europese burgers moet de Europese Commissie het opschorten van de patenten op vaccins en geneesmiddelen tegen Covid-19 opnieuw bespreken. Daarom:

- **teken** het Europees burgerinitiatief op www.noprofitonpandemic.eu/nl
- **overtuig** ook anderen om het te doen.
- **post** een selfie met jouw wapen in deze strijd – een balpen – op sociale media, samen met de link en de oproep om te tekenen.

UIT DE KAST

In deze rubriek snuisteren we in de voorraadkast. We gaan op zoek naar alledaagse of minder alledaagse dingen en hun herkomst.

UIT DE KAST
ZEEP

Hoe vaak was jij tegenwoordig je handen uitgebreid met zeep? Zeep is dezer dagen een trouwe bondgenoot om besmettingen te voorkomen. Of liever, de coronacrisis zorgde voor een groter bewustzijn over de desinfecterende kwaliteiten van dit alledaagse product. Op 15 april 2019 publiceerde het bedrijf CWS een artikel over het belang van handen wassen. Ze beweerden dat slechts 30 procent van de mensen de handen wast met zeep na het toiletbezoek. Jakkas. Benieuwd of dat cijfer het voorbije jaar is toegenomen ... We mogen hopen van wel.

TEKST / Nancy Govaerts - FOTO / Sincerely Media on Unsplash

ZONLICHT

Rond 1880 begon William Lever met het maken van zeep met de naam Sunlight. Een zeep van goede kwaliteit, en betaalbaar boven-dien. Met Sunlight zorgden de Lever Brothers (nu onderdeel van Unilever) er mee voor dat zeep steeds meer gemeengoed werd. Op het einde van de achttiende eeuw, begin negentiende, groeide het besef dat er een relatie bestaat tussen 'schoon' zijn en gezondheid. De mix van kennis over chemische processen en de stijgende vraag, bracht de industriële productie in een stroomversnelling.

KRAAMVROUWENKOORTS

Ignaz Semmelweis, een Hongaarse arts, tegenwoordig erkend als de vader van de antiseptische methode, werd in de jaren 1850 verguisd en als gewelddadig psy-choot geïnterneerd. Hij ontdekte, nog voor Louis Pasteur de bacterie als schuldige van vele ziekten beschreef, dat handen wassen (weliswaar met bleekwater) het sterftcijfer van vrouwen in het kraambed drastisch verlaagde. In het ziekenhuis waar hij werkte, waren er twee kraamafdelingen. Op de ene werden vroedvrouwen opgeleid, op de andere studenten verloskunde. Er stierven beduidend minder vrou-wen aan kraamvrouwenkoorts in de eerste afdeling. De reden? Studenten verlos-kunde gingen van de anatomiecolleges naar de kraamzaal, zonder hun handen te wassen en brachten zo de schuldige bacteriën mee.

CHEMIE IN DE BADKAMER

Wist je dat een korte ingrediëntenlijst doorgaans een teken is van goede kwaliteit? Ik telde het aantal ingrediënten op een flesje Tahiti douchegel en kwam uit op 28. Op een verpakking van echt goede zeep vind je slechts enkele ingrediënten: plantaardige oliën, zouten voor het verzepingsproces, natuur-lijke geurstoffen en soms verrijkingen, met karitéboter of arganolie bijvoorbeeld. Die basisingrediënten vind ik ook terug op mijn flesje douchegel, naast bewaarmiddelen, schuimbevorderende toevoegingen en kleurstoffen. Sommi-ge van deze stoffen zijn oorzaak van allergische reacties.

BEAT THE MICROBEAD

En dan nog dit: microplastics. Ze komen voor in vele van onze alledaagse pro-ducten. Detergenten voor de vaat, voor de was, maar ook in onze verzorgings-producten: scrubs, tandpasta, shampoo. De microscopisch kleine deeltjes plastic komen via onze afvoer terecht in het water, dragen bij aan de 'plastic soup' en komen in ons eten terecht. Ze vormen een bedreiging voor mens en milieu. De Plastic Soup Foundation ontwikkelde een handige app om te achterhalen of er mi-croplastics in je verzorgingsproduct zitten. Download de app, scan je douchegel en je weet het meteen. En ja hoor, ook in dat flesje Tahiti douchegel ...

NIET VOOR VEGETARIËRS

Een essentieel bestanddeel van zeep zijn vetten. Dat kunnen dierlijke vetten of plantaardige zijn. Het meest gebruikte dierlijke vet voor commerciële zeep is rundvet, op grote schaal beschikbaar en dus één van de goedkoopste. Liever geen rundvet op je huid? Er zijn voldoende plantaardige zepen beschikbaar, gemaakt van palmolie, kokosnootolie of olijfolie bijvoorbeeld. Maar misschien mijd je ook liever palmolie, waarvoor in Indonesië hectaren ontbost worden? De keuze van een shampoo is soms een echte kopbreker.

MARSEILLE, ALEPPO, RWANDA EN BELGIË

Op zoek naar natuurlijke zepen? Je kent de Savon de Marseille vast en zeker. Hoorde je ook al over Aleppozeep? Gemaakt op basis van olijfolie en laurierbesolie, wordt deze eeuwenoude zeep geprezen om haar bijzon-dere zachtheid. Afkomstig uit de gelijknamige Syrische stad, brachten kruisvaarders de zeep mee naar Marseille, waar ze de makers van de Marseillezeep inspireerde. In Rwanda werken we samen met partners die beroepsopleidingen geven aan jonge mensen om hen kansen te geven op een job buiten de landbouw. Het maken van zeep is één van de modules. Misschien wil je zelf aan de slag? Het zou eenvoudig moeten zijn. Ga naar femma.be en zoek op *schoon met eigen zeepjes*. Een vakantieprojectje?

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

WSM-Magazine
driemaandijks tijdschrift van WSM
april - mei - juni 2021
P309504 - Afgiftekantoor Gent X

**IT IS MY ASPIRATION THAT HEALTH WILL
FINALLY BE SEEN NOT AS A BLESSING TO BE
WISHED FOR, BUT AS A HUMAN RIGHT TO BE
FOUGHT FOR.**

HET IS MIJN DROOM DAT GEZONDHEID NIET MEER WORDT
GEZIEN ALS EEN ZEGEN DIE WE ELKAAR WENSEN, MAAR
ALS EEN MENSENRECHT WAARVOOR WE SAMEN MOETEN
VECHTEN.

KOFI ANNAN,
VOORMALIG SECRETARIS VAN DE VERENIGDE NATIES

